

Nov škandal?

Italijansko politično življenje, na razvoj katerega že tako močno vpliva huda gospodarska, družbena in moralna kriza, beleži v zadnjem času nov dogodek, katerega razplet utegne imeti neprevidljive posledice. Pri tem mislimo na afero okrog mogočnega državnega koncerna ENI, od katerega je med drugim v dobršni meri odvisna oskrba s petrolejem in njegovimi izdelki.

Naši bralci se gotovo še spominjajo, kako je bila letos poleti ustanova ENI deležna velikih priznanj, češ da se ji je posrečilo skleniti s Saudsko Arabijo pogodbo, po kateri je bila Italiji zagotovljena dobava velike količine surove nafte po znatno nižji ceni, kot je v veljavi na mednarodnem tržišču. Tisk je tedaj tudi opozarjal na dejstvo, da bo večja količina nafte prispela v Italijo brez posredovanja in mimo mnogonacionalnih petrolejskih družb, ki dejansko imajo na tem področju monopol.

Toda v to splošno vzdušje veselja in zadovoljstva je kaj kmalu kanilo nekaj grenkobe. Ustanova ENI se je pri sklenitvi pogodbe o dobavi saudskega petroleja z drugo pogodbo hkrati obvezala, da bo plačala posredovalnino, ki je znašala sedem odstotkov vrednosti celotne uvožene nafte. V trgovini — tudi mednarodni — je posredovalnina nekaj običajnega in naravnega in jo je družba ENI tudi zato takoj priznala, ker je bila pogodba s saudsko petrolejsko družbo kljub temu zelo ugodna. Takratni pristojni minister je namreč izdal dovoljenje za prenos kapitala v Švico, kamor je družba ENI pogodbeno morala polagati vsoto, ki je bila namenjena posredovalnini. Ob izpolnitvi pogodbe bi tako morali položiti v švicarsko banko skupno 110 milijard lir, kar bi ustrezalo celotni posredovalnini.

Kot smo dejali, je splošno zadovoljstvo zaradi sklenjene pogodbe kaj kmalu splahnelo, ker se je pri takratnem ministru za državne udeležbe Bisagli baje zglasil tajnik socialistične stranke Craxi, sprožil vprašanje zakonitosti posredovalnine in zlasti vprašanje, ali ni večji ali vsaj dobršen del tistih 110 milijard lir morda namenjen kakemu ali kakim italijanskim posredovalcem, morda celo kaki politični osebnosti ali politični struji. Craxijev nastop je bil vsekakor čuden, ker je znano, da je predsednik družbe ENI Mazzanti socialist in poleg tega osebni prijatelj socialističnega podtajnika Signorileja.

(nadaljevanje na 3. strani)

V ČEM JE NAŠ SVET DRUGAČEN

Vsak večer si večina ljudi reče, potem ko so videli in poslušali televizijski dnevnik, da živimo v norem svetu. Novice jim vzbujajo strah. Vsepovsod in kar naprej nasilje, teroristična dejanja, grožnje, izsiljevanja, umori. Tako ne more več iti dolgo naprej, pravijo. Moralno se bo nekaj spremeniti. Toda kaj? Tega ne znajo povedati. Kdo naj spremeni svet in posamezne države na bolje? Ali vlade? Ali moralisti? Ali religije? Ali blaginja? Ali boljša šola? Ali literatura? Ali znanost? Ali tehnični napredek? Nihče ne zna dati odgovora. Toda vsi so prepričani, da je bil nekdanji svet boljši in da smo se ravno zdaj znašli v najhujši moralni krizi, kar jih pozna svetovna zgodovina.

Toda v resnici ni tako in če bi stvari temeljiteje in globlje premislili, bi se tega zavedli. Današnji svet morda ni boljši, kakor je bil prejšnji, pred eno ali pred več generacijami, recimo pred prvo ali drugo svetovno vojno. Gotovo pa ni slabši. Kar zadeva teror, je bil ne samo na vsem svetu, ampak tudi v najbolj omikanih in naprednih državah, tako v Evropi kot v severni Ameriki, vedno navzoč. Vemo, da je bilo označeno eno izmed obdobjev znamenite francoske revolucije prav z imenom »Teror«. To je bilo obdobje, ko je neglede na vse poznejše revolucije in njihove žrtve zadobil teror najbolj grozovito in celo uradno in javno obliko. Teror v svoji najbolj »čisti« obliki, v obliki sodnih množičnih umorov, je postal državna doktrina.

A tudi neglede na režimski teror tistega in prejšnjih ter poznejših časov se je teror vedno mešal s politiko in jo hotel nadomestiti. Žrtev teroristov je postala v preteklem in tem

stoletju dolga vrsta vladnih in drugih uglednih osebnosti, vladarjev in celo cerkvenih osebnosti. V Rusiji so ubili zarotniki carja Nikolaja I. Ubit je bil tudi zadnji car Nikolaj II. Neki anarhist je umoril avstrijsko cesarico Elizabeto, ženo Franca Jožefa, in terorist Princip je umoril prestolonaslednika Ferdinanda. Pod streli teroristov in zarotnikov je padlo več srbskih kraljev. V weimarski Nemčiji so teroristi ubili slovitega državnika Rathenaua in tudi razne druge vladne osebnosti. Hitler se je pripopal na oblast s sistematično uporabo terorja, ki so ga zganjale njegove SA in SS tolpe nad političnimi nasprotniki. Isto lahko rečemo o Mussoliniju. Pa tudi Judje so se večkrat poslužili terorja. Znano je, da je bila zloglasna »kristalna noč« v Nemčiji neposredno maščevanje za umor nemškega veleposlanika v Parizu s strani nekega judovskega mladeniča. V Španiji je bil umor kot dejanje političnega in anarhičnega ali frankovskega terorizma na dnevnem redu.

V Združenih državah je postal žrtev terorističnega umora ne samo predsednik Lincoln, v prejšnjem stoletju, ampak tudi predsednik Kennedy in njegov brat v nedavnem času, a preden je svet kaj slišal o skrajno-levem političnem terorju v Italiji. Le malo držav se lahko pohvali, da nimajo za seboj tradicije političnega terorja v svoji moderni zgodovini; to so npr. skandinavske države in Holandija, to pa ne toliko zaradi svoje visoke omike ali blaginje, ampak zato, ker v njih ni ostrih političnih, socialnih ali celo nacionalnih konfliktov. To so države brez večjih narodnih manjšin, pa tudi brez totalitarnih političnih skupin.

(Dalje na 2. strani)

Ameriški ultimat Iranu?

Mednarodni tisk na splošno hvali premišljeno in trezno obnašanje predsednika Carterja v odnosih do Irana, vendar opozarja, da je pričakovati, da bo v najkrajšem času postavil Iranu ultimat za izpustitev osebja veleposlaništva, ki ga drži za talce. Dejstvo je, da je v vodah nedaleč od perzijskih obal zbrana že velika ameriška pomorska moč z več letalonosilkami in desetimi drugih vojnih in pomožnih ladij in da se spričo tega naglo niža ton izzivanj s stra-

ni Homeinija in njegovih »študentov«. Zdaj že govorijo o izpustitvi vseh talcev, ki bodo spoznani za nedolžne pri »špioniranju« in o pomilostitvi in izpustitvi tistih, ki bodo spoznani pri »sodni obravnavi« za krive. Mogoče niti ne bo potreben ultimat. Po treznejši presoji je najbrž Homeini spoznal, da se njegova država vendarle ne more meriti z Združenimi državami in da ni tako gotovo, da ga bo Alah zares rešil iz vseh težav.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 16. decembra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Poslušali boste; 10.15 Orkester Michela Legrand; 10.30 Nediški zvon (Giorgio Banchi); 11.00 Pregled slovenskega tiska v Italiji in Aktualnosti; 11.05 Mladinski oder: »Pestna«, dramatizirana zgodba, ki jo je po Bevkovi povesti napisala Mariza Perat - prvi del; 11.20 Orkester RTV Ljubljana; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Glasba po željah; 14.00 Poročila; 14.10 »Okuole ognjišča - pred studencan« (Luciano Chiabudini); 15.00 Nedeljsko popoldne: šport, glasba; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 17. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljična za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah: »Bratje, le k soncu, svobodni!« (Milan Pahor); 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 Iz naših oddaj; 9.45 Socialna problematika (Edi Zerjal); 10.00 Poročila; 10.05 Radijski koncert; 11.30 Poročila; 11.35 Zakonski tandemi; 12.00 »Okuole ognjišča - pred studencan«; 12.50 Filmska glasba; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence: »Zdaj pa zapojmo!« (Zorko Harej in Ljuba Smotlak); 14.30 Roman: John Galsworthy: »Temni cvet« - 6. del; 15.00 Glasbeni ping pong (Marij Maver in Ivan Peterlin); 15.30 Poročila; 17.00 Poročila; 17.05 Violinist Dejan Bravničar in pianist Aci Bertoncelj; 17.35 Glasbeni drobci; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 18. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljična; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah: »Literarna matineja« (Boris Pangerc); 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 »Mož, žena, muha«, radijska igra, napisal Luigi Malerba, prevedel Maks Šah. 9.35 Glasba v razvedrilo; 10.00 Poročila; 10.05 Radijski koncert; 11.30 Poročila; 11.35 Vam še ugajajo?; 12.00 Kulturno pismo; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Odraslim prepovedano! (Igor Tuta in Marija Raunik); 15.00 Rezervirano za...; 15.30 Poročila; 15.35 Doba kantavtorjev; 16.00 Kulturne rubrike; 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba; 17.35 Sestanek z Gilbertom Beaudom; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 »Sreče kolo«, napisal Anton Medved, radijska priredba Josip Tavčar; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 19. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljična; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah: »Adamovo rebro«; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 Iz naših oddaj; 10.00 Poročila; 10.05 Radijski koncert; 11.30 Poročila; 11.35 Umetnice jazza 12.00 »Pod Matajurjem« (Emil Cencič); 12.30 Melodije; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Instrumentalni solisti; 14.00 Novice; 14.10 »Odprimo knjigo pravljic«; 14.30 »Temni cvet« - 7. in zadnji del; 15.00 Paleta orkestrov; 15.30 Poročila; 15.35 Najnovejša izdaja plošč (Ingrid Kalan); 16.30 Jugotonov expres; 17.00 Poročila; 17.05 Mladi izvajalci; 17.25 Slavni pevci; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Slovenska književnost v Italiji (Martin Jevnikar); 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 20. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljična; 8.00 Novice; 8.10 »Vprašanja sodobne družbe« (Lojze Zupančič); 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 »Evgen ali vrnitev«, radijska igra, napisal Fritz Gafner, prevedla Nada Konjedic; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.30 Poročila; 11.35 Pevci; 12.00 Mikrofon v razredu; 12.40 Sedem not; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 »Tomi na obisku« (Lučka Suslić); 14.30 Na goriškem valu; 15.00 Mladi pisci (Marij Maver in Zora Tavčar); 15.30 Poročila; 15.35 Rock revival; 16.00 Glasbeni trenutek; 16.40 Diskomanija; 17.00 Poročila; 17.05 Skladbe z nabožno tematiko (Ada Markon); 18.00 Kulturna kronika; 18.05 četrtkova srečanja Negro spirituals (Magda Bizjak); 19.00 Poročila.

■ PETEK, 21. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljična; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah: »Iz sveta folklorne in ljudskega izročila« (Lelja Rehar); 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 Iz naših oddaj; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.30 Poročila; 11.35 Domače popevke; 12.00 četrtkova srečanja; 12.20 Pesmi brez besed; 13.00 Poročila; 13.15 Revija »Cecilijanka 79«; 13.40 Glasbena panorama; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence: »Kje je napaka?«; 14.30 Roman - Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vstajenje« - 1. del, prevod Vladimir Levstik, dramatisacija in režija Balbina Baranovič Battelino; 15.00 Po končani univerzi (Ma-

V čem je naš svet drugačen

■ nadaljevanje s 1. strani

Teror torej ni nikak izjemen pojav, niti danes. Prištet ga je med tiste abnormalne, bolezenske pojave, ki so vedno gnjavili vse družbe, eno bolj, drugo manj. In tudi politični ali anarhični teror je bil včasih hujše, včasih manj opazno zlo. Nasilje, tudi v obliki anarhičnega oziroma političnega terorja, je odraz čudaštva temnih strani in nerazumljivih nagnjen človeške narave. S tem se je treba ne sicer sprijazniti, pač pa seznaniti, vzeti to na znanje in skušati ta pojav zdraviti, kakor smo zdravili razne druge socialne nadloge, ki so gnjavile svet do praga moderne dobe ali še čez prag, npr. nepismenost ali suženjstvo, npr. v Severni Ameriki, revščina, ali pomanjkanje volivne pravice za revne sloje. Nedvomno so pojavi, ki danes pospešujejo terorizem, npr. totalitarne ideologije, ki opravičujejo teror v službi ideologije, dalje množična obveščevalna sredstva, ki dajejo ogromen odmev vsakemu okrutnemu terorističnemu dejanju, kar ima — in to je psihologom že dolgo znano — magično privlačno moč na umsko šibke ljudi, ki samo posnemajo in bi hoteli, da vsa dežela ali vsa država ali celo vsa Evropa govori o njih in o njihovem terorističnem dejanju, nadalje manjši vpliv krščanske vere, ki obsoja umor v vsaki obliki, potuha, ki jo dajejo razni režimi tretjega, pa tudi civiliziranega sveta raznim terorističnim skupinam itd. Toda panika spriče tega ni upravičena. Teror ne bo nikoli zmagal nad demokratično in omikano družbo, ki ima voljo, da se brani pred njim.

Teror je izraz kaosa, miselne neurejenosti in ideoloških blodenj, izraz zaslepljenega fanatizma, kot npr. umor prestolonaslednika Ferdinandanda v Sarajevu ali predsednika Kennedy-

ja v Dallasu, ali pa politične in sploh miselne omejenosti in barbarstva, kot npr. teroristični umori Palestincev nad državljani Izraela. Ali pa izraza idejno praznino, pomanjkanje idej ali nezaupanje v moč ideje in v lastno politično prepričljivost teroristov. To je primer italijanskega terorizma. Ti ljudje so sami v sebi prepričani, da ljudstvo zavrača njihove »politične« blodnje; vedo, da niso sposobni ustvariti političnega, gospodarskega in socialnega programa, ki bi bil količkaj sprejemljiv za množice, kaj šele uresničljiv.

Vedo tudi, da ne odgovarjajo niti po svojem socialnem položaju — večinoma so sinovi bogatašev ali brezdelneži — pravemu liku revolucionarjev in se zato ne upajo javno predstaviti politični javnosti ter si ustanoviti politično stranko, preko katere bi se borili za svoje »ideale«. Zato so si izbrali rajši teror, zahrbtni umor, kroglo in hrbet nič slutečih žrtev. S tem so pa že dokončno diskvalificirali sebe in svojo miselnost. Zato ni nevarnosti, da bodo kdaj prevladali in zastrašili večino. To bi bilo mogoče samo, če bi postala večina ljudi v neki državi, recimo v Italiji, umsko abnormalna. Toda to se ne bo zgodilo. Zato tudi ni nevarnosti, da bo teror v Italiji ali kje drugje lahko zmagal. Lahko pa povzroča težave in motnje, kot npr. epidemija gripe. Zdravilo pa je samo v dobri šolski in moralni vzgoji, v poglobitvi religioznosti, v učinkoviti demokraciji, v dobrem in pravičnem gospodarstvu in v odločnosti vlade, ki ve, kaj hoče, in ki ji ne manjka idej. Predvsem pa v odločnosti vseh poštenih demokratičnih ljudi, da se ne dajo zastrašiti barabam.

Naš današnji svet nima vzroka, da bi se bal teroristov. In tudi v tem je drugačen od vseh prejšnjih svetov.

60-letnica ljubljanske univerze

V torek, 11. t.m. je ljubljanska univerza, ki se imenuje zdaj »univerza Edvarda Kardelja«, slovesno obhajala 60. obletnico svojega obstoja. Poleg predstavnikov univerze, rektorja prof. dr. Slavka Hodžarja in predsednika univerzitetnega sveta Emila Rojca so govorili predstavniki oblasti, slavnostni govor pa je imel Josip Vidmar. Ob tej priložnosti so tudi podelili nova priznanja. Med drugim sta jih

rij Maver in Marko Tavčar; 15.30 Poročila; 15.35 Popularnih deset; 16.00 Mikrofon v razredu; 16.40 S pesmijo po svetu; 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba (Tomaž Simčič); 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturni dogodki in monografije; 18.30 Motivi; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 22. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljična; 8.00 Novice; 8.10 »Sobotni trim in zdravniški nasveti« (Franko Drašič in Renato Štokelj); 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 »Igra na stopnicah«, radijska igra, napisala Pia D'Alessandria, prevedla Alenka Rebula; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.30 Poročila; 11.35 Sodobni sound; 12.00 »Näs anu zuträ - Danes in jutri«, oddaja o Režiji (Sergio Di Bernardo); 12.30 Pesem poje o... (Barbara Škerlavaj); 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence (Mara Kalan); 14.30 Vse lepo, vaš Peter! (Marij Maver in Peter Cvelbar); 15.30 Poročila; 16.30 Poslušali boste; 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Portreti naših igralcev (Stojan Colja); 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

dobila oba doktorja »honoris causa« predsednik Josip Broz - Tito in pokojni Edvard Kardelj, kateremu je bila sicer podeljena ta čast posmrtno, zato pa so poimenovali univerzo po njem. Pred univerzitetnim poslopjem so odkrili kip Edvarda Kardelja, delo kiparja Zdenka Kalina.

Zvečer pa je bil v okviru proslave v Drami nastop folklorne skupine »France Marolt«. Sledil je sprejem, ki ga je priredilo predsedstvo SR Slovenije v prostorih republiške skupščine. Naj še omenimo, da sta se proslave udeležila tudi rektorja tržaške in (nepopolne) celovške univerze.

—o—

IZREDNI VLADNI UKREPI PROTI TERORIZMU

Zaradi pritiska demokratične javnosti se je vlada končno odločila, da bo sprejela nekaj izrednih zakonskih ukrepov za pobijanje terorizma. Tako naj bi dobila npr. policija nekaj več pooblastil. Imela naj bi pravico do zasliševanja takoj po aretaciji (brez čakanja na odvetnika zagovornika?) in tudi policijsko priprtje naj bi bilo podaljšano na 48 ur. Te ukrepe naj bi sprejela vlada že v petek, 14. t.m. na svoji seji. Vprašanje pa je, če jo bo v tem podprl tudi parlament.

Iz poročila Slovenske skupnosti

Deželni odbor naj sestavljajo predstavniki vseh ustavnih sil

Deželno tajništvo SSk je v zvezi s sestankom med strankami ustavnega loka, ki je bil 5.12.1979, izdalo tiskovno poročilo, v katerem je poudarilo nekatera dejstva, ki so značilna za trenutno politično situacijo v deželnem svetu. Slovenska skupnost meni, da je sedanji odnos med strankami ustavnega loka precej nejasen, kar predstavlja veliko oviro za reševanje perečih gospodarskih in socialnih problemov, pred katere je danes postavljena deželna večina. Gre predvsem za obnovo potresnega področja ter za izvajanje osimskih sporazumov. Neustreznost sedanjega enobarvnega demokristjanskega odbora je gotovo velika ovira pri reševanju vprašanj, ki si jih deželni odbor ob večkratnih nesoglasjih niti ne upa začeti. Zato je za Slovensko skupnost nujno, da se sedanji enobarvni odbor razširi na stranke ustavnega loka, ki bi privolile v skupen program, ki bi pa moral res temeljito obdelati vsa še nerešena vprašanja.

Deželno vodstvo je mnenja, da mora novi program nove večine tudi temeljito obravnavati problematiko Slovencev v naši deželi, s posebnim ozirom na globalno zaščito, ki nam jo zagotavlja 8. člen osimskega sporazuma in za katero so se v bistvu izrekle tako osrednja vlada kakor tudi vse ostale stranke, razen mišvske.

Pri oblikovanju nove večine in novega programa bo Slovenska skupnost še nadalje odlo-

čen kazalec in vesten dejavnik, ko se bo govorilo o problematiki slovenske narodne skupnosti v Italiji. Od tega svojega načelnega stališča ne bo Slovenska skupnost nikoli in nikjer odstopila.

V ostalem delu sporočila je nadalje govor o kraju industrijske cone, ki jo predvidevajo osimski sporazumi, ki nikakor ne sme biti v škodo ozemeljske celovitosti slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Poročilo SSk končno zatrjuje, da je treba za korist celotnega prebivalstva naše dežele čimprej rešiti deželno krizo in ustvariti čim tesnejše konstruktivno sodelovanje med vsemi strankami, ki iskreno želijo reševati narodnostne, gospodarske, socialne in kulturne probleme slovenske narodne skupnosti v Italiji.

VPRAŠANJE BENCINA: ZVIŠANJE CENE IN NOVE DOBAVE

Zdaj je že skoro gotova stvar, da bo cena bencina zvišana na 650 ali celo na 700 lir, cena nafte pa na 300 lir. Zvišana bo tudi cena nafte za kurjavo. Vendar se bodo cene bencina in nafte še nadalje povečavale v prihodnjem letu. To pa bo seveda imelo za posledico nadaljnjo inflacijo, po verižni reakciji. Na najslabšem se bodo znašli tisti, ki so si v dolgih letih dela nekaj malega prihranili, pa jim zdaj inflacija naglo žre te prihranke.

—o—

KOCBEK V TRSTU

Kulturno združenje (in revija) »Most« je priredilo v torek zvečer v mali dvorani Kulturnega doma večer, katerega gost je bil Edvard Kocbek. Predstavljena je bila njegova nova pesniška zbirka »Pentagram«. Predstavil jo je Taras Kermavner. Med navzočimi je bilo opaziti precej uglednih osebnosti.

Kakšne iznajdbe?

Kar zadeva vsakdanje življenje moderne človeka, je tehnika, katere se pri tem poslužuje, že tako izpopolnjena, da si je težko predstavljati še kako novo iznajdbo, ki naj bi napravila naše življenje še lažje. V pogovoru z ženskami prihajajo sicer do izraza razne želje, npr. naj bi moderna tehnika iznašla nekaj, kar bi jih rešilo neprijetnosti, da morajo nositi s seboj dežnike. To pa je, pravijo, neprijetno, kadar so dežniki že mokri. Druge bi rade, da bi iznašli robota, ki bi pazil na otroke. Tretje bi rade robota kot služkinjo. Ta zadnja želja se jim bo morda še najprej izpolnila, seveda če ne tej, pač pa kateri od prihodnjih generacij. Kar pa zadeva robotapostunjo, je upati samo, da ne bodo otroci nikdar prepuščeni stroju-robotu, namesto da bi se ukvarjala z njimi mamica ali babica. To bi bil vsaj zanje zelo žalosten svet. Težko si je tudi predstavljati, kako bi nadomestili dežnike ali dežne plašče, razen s tem, da bodo razpeli nad mesti velikansko stekleno ali plastično streho ali morda obok iz kakega žarčenja, kar bi zadržalo vse padavine. Toda to bi imelo to slabo stran, da bi organizem ne prišel več v stik z živim ozračjem in podnebjem, kar bi imelo najbrž negativne posledice. Tehniki celo napovedujejo, da bodo mesta v daljni prihodnosti zgrajena pod zemljo, kjer bo

dovolj prostora in kjer bodo popolnoma neodvisna od vremena in temperature.

Kot mnogo prej uresničljivo iznajdbo pa napovedujejo napravo, preko katere se bo lahko človek vsak hip in kjerkoli povezal tako telefonsko kot televizijsko z vsakim človekom na Zemlji, s katerim bo hotel priti v zvezo in ki bo opremljen z enako napravo. Med zelo verjetne iznajdbe uvrščajo tudi tekoče ceste oziroma ulice. Te bodo delovale po sistemu tekočih trakov in bodo vsaj v mestih, če ne na sploh, napravile konec zmede avtomobilskega prometa. Človek se bo vsedel na sedež in tekoča cesta ga bo sama odnesla na tisti konec mesta, kamor bo želel, kot npr. danes avtobus. Z nje bo izstopil, kakor izstopi zdaj iz avtobusa ali iz lastnega avta. Tudi kuhanje bo veliko bolj enostavno, čisto avtomatsko, prav tako odpravljanje smeti in odpadkov, po sistemu današnjih WC stranišč. Smeti bodo po ceveh avtomatično odpremljali v tovarne, kjer bodo pridobivali iz njih pogonska goriva in pline pa tudi druge surovine in to bo eden glavnih virov energije in surovin.

—o—

LEPA IN PRISRČNA PRIREDITEV

V nedeljo je bila v Kulturnem domu lepa in prisrčna prireditev, slovesen zaključek »Leta otroka«. Nastopilo je okrog 800 slovenskih otrok z vsega Tržaškega, po skupinah, ki so prikazale razne prizorčke. Slovesnost je bila združena z miklavževanjem in nagraditvijo najboljših literarnih in risarskih dosežkov tekmovanja ter podelitvijo spominskih značk vsem otrokom, ki so sodelovali pri pobudah v okviru »Leta otroka«. Treba je reči, da so bili slovenski otroci na Tržaškem res vneti pri obhajanju »Leta otroka« in da so se njihovi pobudniki in organizatorji potrudili, kar so mogli, za kar si zaslužijo pohvalo vse naše javnosti.

PREDAVANJE PROF. NINKA ČERNICA

Društvo naravoslovcev in tehnikov vabi člane in prijatelje na predavanje prof. Ninka Černica

RELATIVNOST

OD GALILEA DO EINSTEINA

Predavanje bo v sredo, 19. decembra, v prostorih Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3. Začetek ob 20.30.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV v Trstu

vabi na

PREBŌŽIČNO SREČANJE

v ponedeljek, 17. decembra, ob 20.15 v Peterlinovi dvorani, ulica Donizetti 3. Predbožično duhovno misel za letošnje božične praznike in ob sklepu leta bo podal **Tone Bedenčič**.

NOV ŠKANDAL?

■ nadaljevanje s 1. strani

Vse to je spravilo v veliko zadrego Cossigovo vlado, ki se je glede na Craxijeve dvome pričela ravnanj silno okorno. Njen predstavnik je najprej v parlamentu izjavil, da posredovalnine ni deležen noben italijanski državjan. Ko pa je o zadevi razpravljala pristojna poslanska komisija in so prišla na dan nesoglasja v samem vodstvu družbe ENI, je moral nastopiti predsednik vlade in kratkomalo začasno odstavil predsednika družbe in imeno-

val komisijo, ki naj v 30 dneh izvede preiskavo. Medtem je kot strela z jasnega udarila v javnost vest, da je Saudska Arabija preklicala pogodbo, tako da je Italija ostala brez precejšnje količine petroleja, na katerega je zagotovo računala.

V tem trenutku je težko in dejansko nemogoče predvidevati, kako se bo ta afera končala. Ze zdaj pa je jasno, da je »nekaj gnilega v deželi Danski«, da je tudi najupljudnejše politične kroge zajel val sumničenja in da si od takega ozračja ni mo-goče obetati nič dobrega.

Zelo uspela kulturna prireditev v Devinu

V Devinu smo v nedeljo, 9. t. m., pristvovali važnemu kulturnemu dogodku, ki je nedvomno popestril kulturno delovanje v te mkraju, saj je koncert mešanega komornega zbora iz Nove Gorice privabil v dvorano motela Agip v Devinu veliko število poslušalcev iz vasi same, pa tudi iz okoliških krajev. Koncert sta skupno organizirala domači dekliški zbor in Kulturni

NOVI ODBOR SEKCIJE SLOVENSKE SKUPNOSTI V DOLINI

Na nedavnem sekcijem kongresu 15. novembra v mali dvorani gledališča »France Prešeren« v Boljuncu je bil izvoljen odbor sekcije, ki ga sestavljajo: Mario Zahar, Bogomil Zobec, Zorko Jurjevič, Sergij Mahnič, Boris Gombač, Glavko Petaros, Branko Slavec, Stojan Hrvatič, Zmaga Sedmak, Aldo Štefančič, Alojz Tul, Silvester Metlika in Danilo Šavron.

PREDSTAVITEV ZBORNIKA O MANJŠINSKI KONFERENCI

V petek, 14. decembra, ob 10.30 bo na tiskovni konferenci v dvorani pokrajinskega sveta, Trg Vittorio Veneto 4, predstavljen tisku prvi zvezek zbornika »Mednarodne konference o manjšinah«, ki jo je tržaška pokrajina priredila v Trstu od 10. do 14. julija 1974. Prisoten bo prof. Tullio De Mauro.

OBVESTILO SLOVENSKE SKUPNOSTI

Pripravljalni odbor za sekcijo mesto-center Slovenske skupnosti sklicuje v petek, 21. decembra, občni zbor volilcev naslednjih rajonov: Kolonja-Škorklja, Novo mesto-Nova mitnica, Sv. Vid-Staro mesto, Stara mitnica, Kjadin-Rocol. Na dnevnem redu so ustanovitve mestne sekcije z izvolitvijo njenih organov, razprava o političnem položaju in izvolitev sekcijjskih delegatov za bližnji občni zbor Slovenske skupnosti za Tržaško.

Občni zbor bo na strankinem sedežu, ul. Machiavelli 22. Začetek ob 20. uri.

krožek Devin-Štivan. Tudi nedeljski koncert je potrdil dejstvo, da je slovenski živelj v tem kraju še prisoten, pa čeprav mu okoliščine niso najbolj naklonjene.

Pred koncertom gosta iz Nove Gorice je s tremi pesmimi nastopil Dekliški zbor iz Devina, ki ga vodi Herman Antonič. Opazili smo, da se je v letošnji sezoni ta zbor številčno okrepil, pa tudi glasovna zmogljivost zbora se je znatno izboljšala. Za nastopom domačih deklet so pred občinstvo stopili gostje iz Nove Gorice, ki so se predstavili s petnajstimi pesmimi. Naj povemo, da je mešani zbor iz Nove Gorice, ki ga vodi Štefan Mavri, tudi tokrat potrdil

svoje pevske sposobnosti in rekli bi, da polnoma velja ocena, ki jo je nekoč dal o tem zboru skladatelj Ubald Vrabec. Zboru je pripisal doživeto interpretacijo, zvočno homogenost, skrbno tematsko oblikovanje in širok izbor repertoarja. Komorni zbor je pod vodstvom prof. Štefana Mavrija izvajal vrsto slovenskih in tujih ljudskih in umetnih pesmi, med katerimi naj omenimo le Lajovce Lah, Koncert XXXII. ruskega skladatelja Bortnjanskega, Mirkovo Kukavico, Berdovičevo poskočnico Lindo in Kernjakovo Rož, Podjuna, Zila.

Oba zbora je poslušalcem predstavila ga. Nadja Malalan, ki je tudi lepo povezovala posamezne točke.

Gostje in organizatorji so se po koncertu še povsneli ob zvokih harmonike v Metlikovčevi restavraciji v devinskem portiču, kjer so bili tudi navezani trdnejši stiki med devinskim in novogoriškim zborom.

Sekcija Slovenske skupnosti o srenjski hiši pri Domju

Dnevni red občinskega sveta v Dolini z dne 29. novembra je med drugimi točkami predvideval odobritev načrta in povečanje finansiranja nove srenjske hiše pri Domju za kulturne, družabne in druge socialne potrebe tamkajšnjega področja.

Razprava je potekala dokaj nenavadno in mestoma mučno, tako da je bila za nekaj časa celo prekinjena, ker nekaterim svetovalcem iz vrst manjšine ni bilo vse jasno v zvezi s konkretno izvedbo tega objekta. Kot je dnevni tisk že poročal, je svetovalska skupina SSK ob koncu razprave glasovala proti odobritvi predloženega načrta in izredno visokim stroškom za njegovo izvedbo. Vendar se nam zdi potrebno, da je javnost informirana tudi glede glavnih razlogov tehnične in politično-upravne narave, zaradi katerih je tako ravnala:

1. Načrt sam hoče biti supermoderen in zato predvideva izredno drage konstrukcije, zlasti kovinske, kar ni v skladu z rednimi potrebami in naravnimi tehničnimi zahtevami zgradbe v tistem okolju;

2. občinski proračun za leto 1979, ki je bil izglasovan v začetku tega leta, je predvideval za ta objekt 300 milijonov lir, sedanji načrt pa zahteva 500 milijonov lir, tj. 66 odstotkov več kot prvotno predvideno.

Tudi če upoštevamo inflacijo cen in druge nepredvidljive stroške, je povečanje celotnega zneska nesorazmerno, kar se doslej ni zgodilo pri gradnji nobene druge srenjske hiše v slovenskih vaseh dolinske občine (Ricmanje, Boršt, Prebenegg, Mačkolje);

3. Tudi k načrtu priložene osnovne cene posameznih storitev za oddajo del so v protislovju z ambicioznostjo objekta in celotnega stroška, kar še povečuje negotovost, koliko bo zgradba res stala.

»To so pomisleki in vprašanja, pred katera smo postavljani vsi svetovalci, ki moramo skrbeti, da se potrebe in problemi rešujejo v skladu s finančnimi in drugimi možnostmi, dokler se prej ne rešijo problemi, ki zadevajo osnovne in vsakodnevne potrebe občanov, kot so redna oskrba z vodo, javna razsvetljava in popravila cestnega omrežja, ki je posebno pereče in nujno«, je rečeno v glasovalni izjavi svetovalske skupine SSK, ki se zaključuje takole: »Ponavljamo, da je potreba po takšnem centru pri Domju realna in smo vedno bili za to, da se primerno središče tam tudi zgradi, toda brez nepotrebne naglice, ki je navadno slab svetovalci, in s sorazmernimi finančnimi sredstvi, ki so za takšen objekt res potrebna.«

Sekcija SSK meni, da so njeni svetovalci pravilno ravnali, da so ob glasovanju iznesli vse omenjene razloge, zaradi katerih se niso mogli strinjati s takšnim načinom upravljanja javnih sredstev, kajti nikakor ni opravičljivo, da hoče dolinska občinska uprava v zadnjem času po vsej sili izkazovati nesorazmerno pozornost področju, kjer živi največ občanov italijanske narodnosti, in to tik pred volitvami.

Odbor sekcije SSK Dolina

—o—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

Trst - Donizettijeva 3

vabi na

BOŽIČNO SREČANJE s škofom Bellomijem v soboto, 15. decembra, ob 19.30 v društvenih prostorih.

Nove sekcije Slovenske skupnosti

Izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji redni ponedeljkovi seji obravnaval predvsem organizacijska vprašanja v zvezi s potekom obnavljanja že obstoječih sekcij in ustanavljanja novih ter o političnem položaju v posameznih okoliških občinah.

V zvezi s potekom izpopolnjevanja mreže krajevnih sekcij izvršni odbor ugotavlja, da gre za izredno pomembno in naporno akcijo, kakršne se doslej ni lotila nobena slovenska politična organizacija pri nas. Pobuda se je izkazala ne samo za potrebno v organizacijskem pogledu, temveč predvsem za zelo plodno z vidika navezave neposrednih stikov s slovenskimi ljudmi in volivci v najrazličnejših okrajih tržaškega mesta, predmestja in okolice.

Svoje občne zборе ali kongrese v smislu novega strankinega statuta so doslej imele sekcije Dolina, Devin-Nabrežina, Repentabor, Zgonik, Zahodni Kras, Škedenj-Čarbola, Sv. Ivan-Lonjer-Katinara, Rojan-Greta-Barkovlje,

Po en pripravljalni sestanek je bil za področje Sv. Jakoba in na Kolonkovcu za področje Sv. Ane in Naselja sv. Sergija. V teku so priprave za sklicanje občnega zbora za področje Vzhodnega Krasa, Sv. Jakoba in Mesta-center.

Izvršni odbor SSK izraža priznanje in zahvalo vsem, ki so sodelovali pri pripravljalnih in ustanovnih sestankih krajevnih sekcij in s tem pripomogli k uspešnemu poteku zadevne akcije. Obenem toplo vabi vse zavedne rojake v tistih okrajih, kjer je treba še dokončati začete pobude, da s svojo prisotnostjo in predlogi tvorno doprinesejo k političnemu in narodnemu osveščanju naših ljudi na narodnostno ogroženih področjih, da bodo lahko kljubovali asimilacijskim pritiskom.

Končno je izvršni odbor SSK izrazil zadovoljstvo, da bo tržaška pokrajina objavila gradivo manjšinske konference iz leta 1974, za kar se je posebno zavzel njen odbornik za manjšinska vprašanja Bojan Brežigar, pokrajinski svetovalci SSK.

Mednarodna srečanja v Gorici

V teh dneh je Gorica ponovno vzbujala mednarodno zanimanje in to na dveh srečanjih. Najprej naj omenimo tridnevno srečanje, ki ga je organiziral goriški institut za mednarodno sociologijo ISIG v Avditoriju o vprašanih meja, sosednih dežel in mednarodne integracije. Uvodne slovesnosti, ki je bila prejšnji četrtek, so se udeležili številni gostje, politični predstavniki in strokovnjaki iz evropskih držav. Pozdrav zborovalcem je prinesel tudi goriški župan Pasquale De Simone, ki je orisal zgodovinski razvoj goriškega mesta in omenil nekatere tragične trenutke njegove zgodovine. Vendar se je Gorica znala dvigniti po teh hudih preizkušnjah in ustvariti vzgledne odnose s svojimi sosedi, še posebej z bližnjo Slovenijo in to še pred podpisom osimskih sporazumov.

Predsednik ISIG prof. Silvano Pagura je podal pregled desetletnega delovanja tega instituta in omenil številne pobude in raziskave, ki jih je institut v tem obdobju izvedel. Izrazil je željo, da bi tudi letošnje zborovanje pripomoglo k boljšemu poznavanju in poglobitvi raziskav. Spregovoril je še odbornik Gino Cocceani v imenu dežele in razčlenil politiko sodelovanja med deželami alpskega loka. V imenu vlade pa je govoril prefekt dr. Barrasso, ki se je zaustavil predvsem pri vprašanih italijanske politike v evropskem in mednarodnem okviru.

Posegi, ki so bili na programu naslednjega dne, so se v glavnem nanašali na razne oblike sodelovanja in na raznovrstne konflikte v obmejnih deželah. Posebna važnost je bila posvečena odnosom med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Jugoslavijo, med katerima bi moglo priti v prihodnjih mesecih do pomembnih dogovorov, še zlasti v luči načel, ki izhajajo iz osimskih sporazumov. Prav ta dogovor in njegove posledice v naši deželi so bili predmet predavanja, ki ga je imel goriški rojak dr. Emidij Sušič in v katerem je prikazal podrobno analizo te problematike. Na srečanju je bil govor tudi o etničnih odnosih na meji in o jezikovnih vprašanih, ki sta jih osvetlila dr. Boileau in prof. De Marchi. Specifično o manjšinah je govorila Inka Štrukelj, sodelavka sociološkega inštituta iz Ljubljane, ki je podčrtala predvsem potrebo po zaščiti

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

GIUSEPPE BERTO

NEZNANI BENEČAN

V nedeljo, 16. decembra, ob 19. uri v župnijski dvorani v DOBERDOBU.

manjšin, zato da se bodo le-te mogle razvijati na podlagi zakonskih določil.

V Attemsovi palači pa je bilo ravno tako v teh dneh srečanje med lovskimi organizacijami treh sosednih držav. Zbrali so se predstavniki iz Slovenije, Koroške, Južne Tirolske, Štajerske, Tirolske in iz vseh štirih pokrajin naše dežele. Zanimivo primerjavo zakonodajnih predpisov in ureditev lovišč na območju sosednih dežel so podali Rado Pehaček, predsednik izvršnega odbora Lovske zveze Slove-

nije, dr. Gerhard Andreluh iz Avstrije in dr. Amos Pazzagli, ki je tajnik pokrajinskega odbora za lov. Govorniki so se zaustavili ob številnih vprašanih, ki jih obravnavajo razna zakonska določila, veljavna v treh sosednih deželah. Vsaka delegacija je podala tudi poročilo o upravljanju lovišč na svojem področju. Zborovalci so ugotovili, da sta za boljše poznavanje potrebna poglobljena razprava in večje sodelovanje med lovskimi organizacijami. Priložnost za to so prav podobna mednarodna srečanja, ki jih vsako leto organizirajo v eni izmed treh sosednih držav. Letošnje srečanje je bilo osemindvajseto, lani je bilo v Avstriji, še prej pa v Sloveniji.

Jubilej mladinskega zbora iz Štandreža

V nedeljo, 16. decembra, bo jubilejna proslava ob 25-letnici nepretrganega delovanja mladinskega zbora v Štandrežu. Ta zbor je nastal iz potrebe po petju pri prvi nedeljski maši v štandreški cerkvi in prvič je nastopil leta 1956 za Božič. Od vsega začetka ga vodi gospodična Elvira Chiabai, ki ima velike zasluge, da se je zbor obdržal in stalno obnavljal. Število mladih pevcev se suče od 20 do 40, ki pod vestnim vodstvom svoje dirigentke nastopa na številnih prireditvah in v domači cerkvi. Omeniti je treba nastope na mladinski reviji Mala Cecilijanka, ki je vsako leto 8. decembra v Katoliškem domu.

Vedno nastopa zbor na domačem tradicionalnem »prazniku špargljev«, na božičnici v goriški stolnici, na dan Vseh svetih, na zahvalno nedeljo. Sodeluje na zaključni prireditvi glasbene šole, na miklavževanju, na materinem dnevu, leta 1969 je pel na proslavah 100-letnice štandreške čitalnice. Skratka, zbor

je dokazal močno razvejano dejavnost in le težko bi našeli vse nastope v teh petindvajsetletni dobi. Mladi pevci pa se ne zadovoljijo samo s petjem, gojijo tudi družabnost: večkrat organizirajo izlete in vsako poletje gredo na počitnice v Žabnice. Redno vadijo vsak teden in s požrtvovalnostjo voditeljice zbora ter z vztrajnim delom gojijo ter krepijo mladinsko petje v Štandrežu, kar je važno tudi za nadaljnji razvoj in ohranitev slovenske pesmi pri nas.

Da bi počastili ta svoj jubilej in da bi se na svoj način spomnili tudi letošnjega mednarodnega leta otroka, so za to nedeljo pripravili jubilejno proslavo, na kateri bodo nastopili tudi mladinski zbori »Kekec« iz Gorice, »F. B. Sedej« iz Števerjana, mladinski zbor iz Doberdoba, sodelovale pa bodo tudi nekdanje pevke štandreškega mladinskega zbora. Začetek ob 16. uri v prosvetnem domu »Anton Gregoričič« v Štandrežu.

Ogroženo Slovensko stalno gledališče v Trstu

5 t.m. se je upravni svet Slovenskega stalnega gledališča sestal na izredni seji, kjer je ugotovil izredno zaskrbljenost za bodočnost osrednje kulturne ustanove slovenske narodnostne skupnosti, ki živi v Italiji. V komisiji senata je namreč ustavljen zakonski postopek za odobritev posebnega finančnega zakona, po katerem bi krili do sedaj dozorele dolgove in ustanovi zagotovili redni letni prispevek. S tem je prekinjen postopek odobritve zakona in se odmika dokončna rešitev. Trenutno stanje ustanove je zelo resno, saj raz-

polaga Slovensko stalno gledališče s sredstvi za redno delovanje le do meseca januarja.

Upravni svet je poudaril, da je treba pri obravnavi problematike Slovenskega stalnega gledališča izhajati iz njegovega specifičnega položaja. Slovensko gledališče je osrednja manjšinska kulturna ustanova, ki deluje v posebnih pogojih in vrši izredno vlogo za korist in razvoj slovenske manjšine v Italiji. Pri tem pa seveda ni mogoče uporabiti istih meril, kot veljajo za podobne ustanove večinskega naroda. Treba je tudi pravilno vrednotiti vlogo slovenskega gledališča kot posrednika kulturnih dobrin preko italijansko-jugoslovanske meje, njegovo vlogo kulturnega in duhovnega bogatenja, ustvarjalca novih plodnih stikov in utrditve sožitja ter sodelovanja. Končno je treba pri obravnavanju finančnega položaja izhajati iz dejstva, da slovenska usatnova vrsto let ni prejela podpore iz javnih sredstev ali pa so bile te podpore zelo nizke, zato so se s časom nabrale nevzdržna finančna bremena, ki usodno pritiskajo na položaj ustanove.

Upravni svet je soglasno izrazil mnenje, da predstavlja trajno rešitev samo posebni finančni zakon, pri čemer pa je treba izhajati iz speci-

(Dalje na 7. strani)

Znižano število prehodov čez mejo

To je treba ugotoviti po zadnjih statističnih podatkih obmejne policije na Goriškem. V novembru je število jugoslovanskih, oz. italijanskih in drugih državljanov bilo precej nižje od lanskega in sicer za 35 odstotkov, v primerjavi z oktobrom letos pa ni bilo zaznati večjih razlik, kljub temu da je bilo v Gorici več sejmov in da so v Jugoslaviji praznovali dan republike. Kot je bilo pričakovati, je bilo tudi letos več Jugoslovancev kot Italijanov, ki

so prestopili državno mejo, kar pa je razumljivo, saj goriški oz. italijanski trg še vedno privabi veliko število državljanov iz sosedne republike. Vsekakor se opazi še vedno težnja slovenskih in jugoslovanskih gostov, da se rajši odločajo za nakupe v Gorici namesto v Trstu. Na to odločitev vplivajo morda tudi politični dogodki, zlasti boljše prijateljsko ozračje in vsestransko sodelovanje, ki so ga v teh letih znali ustvariti goriški in novogoriški upravitelji.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Novo važno delo Marijana Zadnikarja

Ob letošnjem knjižnem daru celjske Mohorjeve družbe

V zapisih o tovrstnih knjižnih zbirkah običajno postavljamo na prvo mesto »koledar«, tokrat pa bomo dali prednost novemu delu izpod peresa Marijana Zadnikarja Med umetnostnimi spomeniki na slovenskem Koroškem, s podnaslovom »Obiski starih cerkva pa še kaj mimogrede«. Zadnikarjeva knjiga si to zasluži iz več razlogov: najprej zaradi aktualne zamejske vsebine, pisane s »strokovno zagnanostjo in nacionalno pobožnostjo«, enako pa tudi zaradi avtorjevega neomajno zvestega prepričanja o enotnosti slovenskega kulturnega prostora in s tem zvezane vztrajnosti in poguma, da je delo naposled sploh lahko izšlo.

Pred šestimi leti je Zadnikar stopil med bralce mohorskih knjig s pisanjem o umetnostno-zgodovinskih zanimivih in spomeniško pričevalskih slovenskih cerkvah. Druga za drugo so si sledile knjige zbirke Veliki slovenski kulturni spomeniki, ki je zaenkrat še vsa Zadnikarjeva, in s to letošnjo knjigo zrasle že v pravo trilogijo. Leta 1973 je izšla prva teh knjig, naslovljena »Spomeniki cerkvene arhitekture in umetnosti«, zajemala je opise 58 najpomembnejših starih cerkva. Druga knjiga je izšla že dve leti kasneje, nosila je enak naslov, le z dodatkom »2«, vsebovala pa opise nadaljnjih 37 pomembnejših cerkva in cerkvic v Sloveniji. Toda tudi ob tako obsežnem spomeniško pričevanjskem delu avtor še ni bil zadovoljen, zavedal se je in čutil, da nekaj manjka, da manjkajo cerkve zunaj »narodnostno krivičnih državnih meja«. Sicer se je Zadnikar zavzemal za opis tudi teh spomenikov že po izidu svoje prve knjige, a žal tedaj s to idejo ni mogel prodreti, češ da taka knjiga zaradi »dobrososedskih« odnosov ne bi bila primerna. Avtor dobesedno piše: »Odložil sem zato to svojo misel, ker mi je bilo tako naročeno, odpovedal pa se ji nisem, ker se ji ne morem, ne kot Slovenec in ne kot človek, ki mu raziskovalni nemir usmerja življenje. Oboje pa ga še kako obvezuje.«

Po petih letih pa je stvar vendarle dozorela in knjiga je naposled lahko izšla. Zadnikar sam priznava »da pripravljanje te knjige in zbiranje gradiva zanjo v nobenem pogledu ni bilo lahko«. Do najrazličnejših doživljanj, prijetnih pa tudi bridkih, je prihajal med svojim popotovanjem po koroških poteh. Iz zgodovinskih razlogov se je podal še v Kanalsko dolino (Višarje, Žabnice, Ukve, Lužice, Kokova), ki je v historičnem pogledu del koroške dežele in zajel še Krnski grad in Gospo sveto. Zadnikar v svojem znanstvenem opisovanju ni suhoparen in enoličen, ampak svoje opise bogati z osebnimi vtisi, spomini in pogledi. Pa še nekaj daje posebno vrednost njegovim knjigam: to namreč, da jih piše »z znanjem in srcem pa včasih tudi s solzami v očeh«, hvaležen in zadovoljen, da z njimi najde pot v široko družino mohorjanov. In četudi odmisli vse ostalo, kar je Zadnikar napisal, so tudi že te tri knjige iz zbirke Veliki slovenski kulturni spomeniki same zase vredne življenjskega dela.

No, sedaj pa h »Koledarju«. Poudarjeno mesto v njem ima papež Janez Pavel II., o katerem pišejo trije vidni slovenski teologi: Lojze Šuštar (Janez Pavel II. - papež presenečenj), Rafko Vodeb (Puebla in njen pomen) ter Štefan Steiner (»Človekov Odrešenik« - prva okrožnica Janeza Pavla II.). Številni so kot ponavadi zapisi ob slovesih ozioroma jubilejih pomembnih osebnosti. Letos se »ko-

ledar« spominja Edvarda Kardelja, Matevža Heceta, zgodovinarja Josipa Mala, Ivana Matičiča, Ivana Stanovnika, Joška Tischlerja in Alojzija Žumra. Pri jubilejnih zapisih naj najprej omenimo teh ten prispevek Joška Kraglja »Čedermaci Beneške Slovenije«. V njem govori najprej o dveh pokojnih velikih beneških duhovnikih Ivanu Trinku in Antonu Cuffolu, nato pa še o štirih uglednih sedemdesetletnikih: Mariju Laurenčiču, Angelu Kračini, Pashalu Gujonu in Valentinu Birtiču. Jubilejni sestavki zajemajo še Josipa Murna, Jerneja Kopitarja, dr. Valterja Bohinca, Pavla Kornjaka, Vilka Novaka, Antona Slodnjaka, Matijo Tomca, dr. Franca Sušnika in Ivana Zoreca. Mohorjev »koledar« prinaša med svoje bralce tudi številne poljudno pisane strokovne razprave z najrazličnejših področij človekovih zanimanj, številni pa so tudi literarni zapisi v prozi in verzih.

Star znanec Mohorjanov, pisatelj Lojze Kozar je za 130. zvezek priljubljene zbirke Slovenskih večernic napisal povest Vezi in zanke. Kozar je že več desetletij župnik v Odrancih v Prekmurju in tako dobro pozna življenje, vse stiske in težave, ki spremljajo življenjske zgodbe njegovih prekmurskih ljudi. Zdomstvo je prav na vrhu lestvice problemov, ki tarejo njegovo pokrajino, saj ob materialnem bogastvu prinaša s seboj še več bridkosti in gorja in prav ob tem se sukajo Kozarjeve Vezi in Zanke.

Tjaš, ki je glavni junak povesti, sicer resno misli na poroko z edinko Julko, toda nikakor noče sprejeti možnosti, da bi se priženil na njen dom. Na vsak način hoče zgraditi hišo, ki bo zrasla na njegovih žuljih in zaslužku. Rad bi svoje načrte uresničil čimprej, zato se poda v Nemčijo. Tu se zaplete v dvoje nevarnih razmerij, ki se ga oklemeta kot »vezi in zanke«. Ob ljubezenskem razmerju s starejšo nemško vdovo, pri kateri stanuje, v svoji naivnosti ne spregleda pravočasno niti skupine ustaških skrajnežev, ki ga nizkotno izrabijo. Strahotno brezobzirno in kruto, problematično na vsak način, je rševanje iz obeh teh temnih oklepov. Tjaš se sklone dokončno vrniti v domovino, a prav do domačih krajev se ga še drži zadnja spuna, ki ga veže z ustaškimi podležji. Ko se je hoče znebiti, še pred snidenjem z domačimi tragično konča. Žal se Tjaš ni znal prav navezati na dobre rojake v tujini, čeprav se jim je nekajkrat skušal odpreti in zaupati, a mu je vedno zmanjkalo odločnosti in poguma. Saj tujina prinese mnogo stisk in le v medsebojni povezavi in pomoči rojakov postanejo lažje. V tej luči se pokaže tudi zdomska zgodba Tjaševih znancev, Nacija in Kristine, ki se na koncu vendarle srečno konča.

Naj tu dodamo, da bo v Slovenskih večernicah prihodnje leto spet zastopan Alojz Rebula. V življenju za svet, ki pride, bo podal življenjskega slovenskega škofa Barage. Pri pripravljanju knjige je Rebula obiskal tudi kraje v Ameriki, kjer je deloval naš svetniški rojak, in tam doživel njegovo veliko delo. Upravičeno je pričakovanje po tem novem Rebulovem delu, saj je njegov Divji golob v isti zbirki, pred nekaj leti, doživel izreden uspeh in postal prava uspešnica.

Mladi katehetski strokovnjak in publicist Ivan Likar, župnik v Šturjah, je pripravil knjigo »K maši, prijatelj«. Ne gre za klasičen veroučni priročnik, ampak za sodobno, domiselno kombinacijo

krajših besedil, ki so podlaga za poglobljanje lastnih doživetij maše, in risb, katere so oblikovali otroci različnih veroučnih skupin. Ta temeljni tekst, napisan v govornici otrok, dopolnjuje razlaga Gašperja Rudolfa, župnika v Novi Gorici. »Že sam naslov načinja tisto vprašanja, ki danes marsikoga vznemirja« pravi med drugim Rudolf. Knjiga potemtakem nikakor ni namenjena le otrokom, temveč tudi staršem in odraslim za osvetlitev in prečiščenje njih lastnih spoznanj kakor tudi za pomoč pri uvajanju otrok v evharistično daritev. Ne nazadnje pa bi knjigo toplo priporočili tudi našim zamejskim katehetom kot dobrodošel in koristen pripomoček pri njihovem oznanjevalnem delu.

Dva avtorja srečamo tudi v knjigi Gosposvetsko polje. Ob Zadnikarju v uvodoma omenjeni knjigi nas tu v to zibelko slovenstva popeljeta še Prežihov Voranc s krajšo povestjo in dr. Pavel Zablatnik z geografsko - zgodovinsko študijo. Dvoje pretresljivih srečanj z Gospo sveto popisuje Voranc. Prvič mu še ni bilo dvajset let, ko je krenil v svet po srečo, preko Trsta in Gorice prišel v Celovec, tu po sili razmer zašel v družbo mestnih brezdelnežev, postopačev in pijancev, se jim s težavo odtrgal, brez premisleka stopil iz mesne tesnobe in dospel do Svaten (Gospe svet2) in tu ob tej veličastni podobi našel rešilnih in odločilnih spoznanj in moči. Drugič se je znašel na Gosposvetskem polju ravno dvajset let pozneje, potem ko je pobegnil iz celovških zaporov. Kakor prvič je tudi tokrat prišel sem ves »zbit, nabogljen, osleparjen za najplemenitejše občutke človeške dostojnosti«. Presvetla krasota kraja pa ga je še enkrat vsega prerodila in mu dala novih moči za nadaljne življenjske boje. Pretresljiva je tudi pripoved o mučnem štirinajsturnem prebegu jugoslovansko-avstrijske meje v božični noči, v katerega se je podala njegova žena skupaj z nedoraslima hčerkama. Knjiga predstavlja drugi zvezek zbirke Naši kraji.

V rednih knjižnih zbirkah celjske Mohorjeve družbe so pogosto zastopani tudi razni medicinski priročniki. Letos je obravnavan revmatizem, o katerem piše Ivan Krampač. Skupaj torej obsega zbirka šest knjig. Natisnilo jih je ČGP Delo, z izjemo »koledarja« so vse v malem, žepnem formatu. Zbirko je uredil Vitko Musek, opremil pa Marjan Paternoster.

B.

GOSTOVANJE PREŠERNOVEGA GLEDALIŠČA IZ KRANJA V TRSTU 17. DECEMBRA Z DRAMO PRIMOŽA KOZAKA »AFERA«

V ponedeljek, 17. decembra, bo v Kulturnem domu v Trstu gostovalo Prešernovo gledališče iz Kranja z dramo Primoža Kozaka »Afera«.

Primož Kozak, priznani slovenski esejist ter literarni in gledališki kritik, se je v zadnjih desetletjih živo pojavil tudi na področju slovenske dramatike in tu dosegel zelo dobre uspehe.

Njegova drama Afera je postavljena v Piemont, v čas italijanskega osvobodilnega gibanja v zadnjih letih druge svetovne vojne. Na komandi okrožja razčiščuje komisar štaba revolucionarne organizacije sprva nerazumljiv spor med brigadnimi oficirji, Bernardom, Simonom, Marcelom in Kristjanom, spor, ki se kmalu pokaže kot načelno razhajanje v pojmovanju revolucije. V odrskem dogajanju je razmerje med osebami postavljeno tako, da je na eni strani komisar štaba Jeremija kot zaslisevalec s pomočnikom Matejem, na drugi pa štirje sokrivci razdora v brigadi. S tega vidika so dramske osebe razporejene v dve skupini, če pa gledamo na celotno dramsko zgodbo, stoji vsaka oseba zase in zastopa poseben koncept revolucije in drugačno etično stališče.

Delo je režiral Janez Drozg v sodelovanju z dramaturgom Tarasom Kermaunarjem. Sceno je delo Svete Jovanovića, kostume pa je izdelala Milena Kumar.

Sodobno kmetijstvo

TRAKULJE

Trakulje so vrvičasti, razčlenjeni zajedavci različne velikosti in videza. Ti zajedavci imajo okroglo ali ovalno glavico s štirimi priseski in nekaterimi drugimi organi, nato vrat in razčlenjeno telo različne dolžine. Pri domačih živalih zelo pogosto najdemo tudi razvojne stopnje različnih vrst trakulj. Tudi te stopnje se obnašajo kot zajedavci, najpogostejše oblike pa so ikrice, vodeni mehurčki z eno samo glavico bodoče trakulje in mehurnjaki v katerih je veliko število glavic. Trakulje so zelo prilagojene zajedavskemu načinu življenja in so zaradi prilagoditve izgubile prebavila, zato vsrkavajo svojo hrano skozi povrhnjico in se navadno pri prehranjevanju razširjajo, da bi imele večjo površino za sprejem hrane. Zato vse spolno zrele trakulje praviloma naseljujejo prebavila, kjer najdejo obilo predelane hrane, le redke žive tudi v izvodu žolčnika prežvekovalcev. Pri domačih živalih najdemo ikrice in mehurnjake na jetrih, v pljučih, nekatere ikrice pa samo v mišicah. Ikrice in mehurnjaki igrajo izredno vlogo pri prenašanju trakuljavosti bodisi človeka bodisi domačih mesojedov. Mehurjavost je v naših krajih že tako razširjena, da postaja zdravstven in gospodarski problem. Trakuljavost prežvekovalcev in kopitarjev prenašajo nekatere prosto živeče pršice, trakuljavost perutnine pa polži, žuželke in nekatere vrste nižjih rakov, ki so hrana za vodno perutnino.

Poškodbe na prebavilih moramo povezovati s pritrjevanjem trakuljinih priseskov in posebnega organa na terenu glavice, ki je obožen s trni. Razen teh poškodb povzročajo ti zajedavci pri živalih prebavne motnje, gostitelju odvzemajo hrano in pri njih povzročajo tudi živčne motnje. Na Slovenskem je najpogostejša trakuljavost psa, nato kokoši in vodne perutnine, določen odstotek pašnih goved in ovac zbolijo za tako imenovano monieziozo, za trakuljavostjo pa zbolijo tudi konji, kunci in mačke. Obe vrsti človeških trakulj pa pri domačih živalih povzročata ikričavost mesa. Vrsta *tenium solium* povzroča ikrice pri prašiču, vrsta *tenia saginata* pa pri govedu. Na področju, kjer Slovenci živimo, je trakuljavih 10 do 15 odstotkov konjev okuženih s tremi različnimi vrstami trakulj, ki jih strokovno imenujemo anoplocefalidde. Značilnost teh zajedavcev je zelo razvita glavica, na kateri s prostim očesom vidimo štiri dobro razvite priseske. Telo je razčlenjeno na kratke odrivke po dolžini in dolge po širini. Največja trakulja pri kopitarjih meri do pol metra, najmanjša pa nekaj centimetrov, naseljujejo se pa v tankem in debelem črevesu in to v večjem številu na-

enkrat. Zbolijo pašne živali in tudi konji v hlevski reji posebno še, če jim pokladamo s svežo travo.

Trakuljavi konji imajo prebavne motnje, driskajo, iztrebki so podobni govejim. Bolezen je pogosta v jesenskem obdobju. Pršic je več na tistih travnikih ki so dobro gnojeni in ikrice ostanejo v pršicah žive tako dolgo kot trakulja živi. Bolezen zatiramo tako, da živali zdravimo pred koncem zime. Gnoj iz hlevov zložimo na gnojišču tako, da zaradi razvite temperature v njem jajčeca odmrejo. Pašne in kosne površine moramo gnojiti s preležanim gnojem.

Trakuljavost goved, drobnice in divjih prežvekovalcev imenujemo moniezioza. Tudi ta je pri nas razširjena pri pašnih govedih in ovcah.

Izreden uspeh slovenskih smučarjev

V slovensko športno javnost, tudi pri nas na Tržaškem in Goriškem, so močno razveselili odlični mednarodni uspehi slovenskih smučarskih tekmovalcev. Križaj, Strel, Kuralt, pa tudi drugi dosegajo namčarskih tekmah za svetovni pokal, pa tu reč odlične uspehe na mednarodnih smudi na tekmah FIS in tistih, ki so pomeni-

Te trakulje merijo lahko po več metrov in naseljujejo tanko črevo prežvekovalcev, ugotovljeno pa je, da vrste zajedavcev prehajajo z govedi na drobnico ter divjad in narobe. To pa pomeni, da pri širjenju vsi gostitelji posredujejo jajčeca trakulj vmesnim gostiteljem na senoženih, travnikih in planinskih pašnikih. Med bolezenska znamenja, ki jih povzročajo moniezije, zlasti še če je teh trakulj več, sodijo prebavne motnje, ki so posebno raznavne pri ovcah, manj pri mladih govedih. Obtele živali driskajo, postajajo slabokrvne, ne priraščajo v takšni meri kot neprizadete, redko lahko opazimo krčevitost ob praznjenju zadnjega dela debelega črevesa. Pri pregledu iztrebkov rejci sami opazijo posamezne odrivke ali cele skupine teh členkov. V Vipavski dolini in okolici Postojne so ti odrivki pomešani s sluzjo v obliki kuhanega riža. Ta trakulja, helikometradržardi je bila ugotovljena zaenkrat samo na omenjenih rejskih območjih. Zelo redki trakulji pri ovcah sta še avitelina in stilezija.

Z. T.

S TRŽAŠKEGA

»MISEL IN DELO EDVARDA KARDELJA«

Narodna in študijska knjižnica v Trstu priredi v sredo, 19. t. m., ob 18.30 v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu predavanje o temi: Misel in delo Edvarda Karedlja s posebnim poudarkom na narodno vprašanje. Predaval bo Franc Šetinc, član CK ZKS, avtor knjige Misel in delo Edvarda Karedlja, ki je pravkar izšla.

V sredo, 19. t. m., bo v prostorih Narodne in študijske knjižnice v ul. Sv. Frančiška 20/II odprta razstava Kardeljevih del. Razstava bo odprta vsak dan od 9. do 18. ure (v sobotah od 9. do 13. ure) do 31. decembra 1979.

40-LETNICA MAŠNIŠTVA

V soboto, 8. t. m., je v cerkvi na Jazbinah praznoval 40-letnico mašništva g. Mirko Rijavec, ki zadnja leta požrtvovalno skrbi za dušno pastirstvo med slovenskimi verniki v krminski občini. Jubilar je bil posvečen v mašnika v daljni Kolumbiji in je svojo prvo daritev imel kar pod milim nebom. V misijonih po Južni Ameriki je ostal 20 let. Ob njegovem jubileju mu iskreno čestitamo in mu želimo, da bi še dolgo let mogel opravljati svoje poslanstvo med našim ljudstvom.

Ogroženo Slovensko stalno gledališče v Trstu

(nadaljevanje s 5. strani)

fične vloge ustanove, ki ni in ne mara biti v nasprotju s položajem sorodnih italijanskih ustanov. Za rešitev trenutnih težav pa se je upravni svet ponovno obrnil na deželo Furlanijo-Juljsko krajino, da z jamščinami takoj premosti vrzel nastalo v letošnjem proračunu.

V nastalem kritičnem položaju se upravni svet obrača na celotno slovensko javnost in poziva slovenske šole, kulturne in druge ustanove, organizacije in društva ter slovenska predstav-

ništva v izvoljenih organih vseh treh pokrajin, da z javnimi proglašili, telegrami in pozivi naslovljenimi na predsedstvo vlade in na ministrstvo za turizem in prireditve v Rimu podpro Slovensko stalno gledališče. Poseben poziv je naslovljen na vso italijansko demokratično javnost. Gledališče se je obrnilo tudi na predstavnike matičnega naroda, da ga podpro v njegovih naporih, saj je slovenska gledališka ustanova vsekakor važen dejavnik v utrjevanju dobrih sosedskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo.

le uvod v tekmovanje za svetovni pokal.

Ti slovenski fantje, ki jih je označil italijanski dnevnik »La repubblica« za »una valanga povera, ma bella«, si zaslužijo res vse priznanje slovenske javnosti, ker so se prebili prav v ospredje elite alpskega smučanja v zelo težavnih in denarno tesnih razmerah. Morali so vložiti mnogo truda in požrtvovalnosti v vežbanje. Stalo jih je tudi precej osebnih žrtev, saj so nekateri, kot npr. Križaj, že poročeni, s čisto mladimi ženami in celo z majhnimi otroki, pa morajo dolga razdobja preživljati daleč od družine, kar je naglasilo celo omenjeni italijanski dnevnik, ki je povedal o njih celo več kot sami slovenski dopisniki.

Pomilovanje pa vzbujajo italijanski smučarski tekmovalci, ki so sicer v gmotnem pogledu mnogo na boljšem, a so venomer izpostavljeni neusmiljenim in trdosrčnim kritikam in grajam, če ne dosegajo takih uspehov, kot jih zahtevajo od njih milijoni ljudi, ki morda še nikdar niso tekmovali ali pa sploh še niso imeli smuči na nogah. Take brezobzirne kritike jih samo potarejo in še bolj demoralizirajo.

—o—

IZŠLA JE TRETJA ŠTEVILKA

»PASTIRČKA«

Izšla je že tretja, božična številka mladinskega mesočnika »Pastirček«. Mesečnik se odlikuje predvsem po izvirnih prispevkih, tako pesniških, npr. po pesmih Ljubke Šorli ali Vladimira Kosa, kot tudi pripovednih, ki jih pišejo prav tako znana imena.

Izšla je tudi prva številka mladinskega mesočnika »Galeb«.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

ETBIN KRISTAN

KATO VRANKOVIĆ

igra v treh dejanjih

V soboto, 15. t. m., ob 19.30.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župancič OOOOOOOO 77 OOOO

ŠESTNAJSTO POGLAVJE

Loviza Magreta je obljubila sami sebi in Edevartu, da ne bo hodila v trgovino. Pa ni mogla vzdržati. Ne dolgo. Sklep je bil z njene strani resen in trden in je Edevarta za trenutek razveselil, pozneje mu ni bilo več toliko do tega in še sam ji je pomagal, da bi se svoji besedi izneverila: »Na morju je danes tako lepo, vzela bi otroka pa šla z menoj!« ji je večkrat rekel. Prava reč, ako se pogovarja po angleško in sprejema zabave, ki se ji ponujajo! Seveda je bila pozneje, kadar se je vrnila domov, zamišljena in redkobesedna, pa to ga ni več tako mučilo kakor prej. Kajti za Lovizo Magreto samo se je obrnilo na bolje, zdaj je gledala Knoffove z dobrohotnejšim očesom, odkar je šel neki dan Romeo skozi štacuno in je njo pozdravil in se s Haabjörgo pošalil. Romeo ni bil tako napačen, dal je otroku nekaj sladkarij in vprašal, ali noče ostati pri njem. »Bi,« je odgovorila Haabjörg, kajti v štacuni je bilo tolikanj znamenitega videti, in na dvorišču so bili golobje in kokoši in krave in druge živali. Mati se je njenemu pogovoru dobrohotno smehljala, Haabjörg je bila bistra in je na vse čilo odgovarjala, Romeo se je smejal kakor deček. Ko so odhajali, je rekel malčici: »Zdaj pa kmalu spet prideš?« — »Da, prosim!« — »Pa me imaš za norca?« — »Ne, boš že videl!« je odgovorila Haabjörg.

Zares, ta izlet za Lovizo Magreto ni bil potrata časa, in rekla je o Romeu, da je boljši, nego je pričakovala.

Tudi ni minilo mnogo dni, in že je hotela Haabjörg spet od doma, in Edevart je rad dovolil. Ni se mu posrečilo, da bi se bil z malo tako sprijaznil, kakor bi bil rad, ni se je upal še enkrat poljubiti in ogibal se je biti z njo na štiri oči; ona sama tudi ni nikdar prišla in mu sedla na kolena ali se mu vrgla okrog vrata, a v tajnih malenkostih ji je bilo njegovo srce vedno blizu, nikdar ji ni rekel »ne«, kadar si je česa želela, in na novi izlet v trgovino sta vzela oba skupaj mater s seboj.

Trajalo je nekaj časa, preden je prišel danes Romeo na spregled, nakupovali so, Edevart je skrbel za živila, Loviza Magreta je govorila z Lorensenom, dete je izginilo. Kar stopi Haabjörg iz pisarne, vodi za roko Romea, ki se na vse grlo smeje in pravi: »Prišla je pome!« Ko ga Haabjörg še vedno ni izpustila, je pojasnil, da ga je prosila, naj ji pokaže teleta.

Mati je plosknila z rokami in rekla: »Lej si ga no tega otroka!«

»Imenitno!« je rekel Romeo, saj sam še ni bil kdo ve kako star. »Le pojdi, Haabjörg!« In odšla sta in si ogledala teleta.

Precej dolgo sta ostala tam in ko sta se vrnila, sta videla toliko živali, in šla sta skozi štacuno zatopljena samo v svoje kramljanje. »Ali hočeš iti zdaj z menoj k Juliji?« je vprašal. »Da, rada,« in zopet ga je prijala za roko.

»Ne, ta otrok!« je rekla mati zopet. »Saj moramo domov!«

»Kaj ne more ostati tu?« je vprašal Romeo.

»Da, prosim!« je odgovorila Haabjörg sama in spravila vso štacuno v smeh.

Govorilo se je še nekaj sem in tja: »Saj nima spalne srajce,« je rekla mati in je hotela poudariti, kako fino živi. — »Spalne srajce?« Romeo si je mogel misliti, da ima nemara Julija kaj takega iz otroških let, on sam niti vedel ni, da so spalne srajce na svetu, hahaha. Julija pa ima gotovo še kakšne punčke, je menil. — Ko je Haabjörg to slišala, se je čvrsto obesila nanj in hotela proč. — »Pusti jo tu,« je šepetaje prigovarjal Edevart, »jutri pridem spet ponjo.«

Domov gredé je sedela Loviza Magreta v čolnu in gledala neke ameriške časopise. Oba sta bila zadovoljna s tem, da je dete ostalo pri Knoffovih, to se je dalo tudi razlagati kot nekako približanje materi. »Pa ne, da bi mi bilo kaj do tega,« je rekla, »ampak naj le bodo, kakor se spodobi!«

»Kaj pa to bereš?« je vprašal Edevart.

»Nekaj, kar mi je dal Lorensen od Andersa Vaada,« je odgovorila. In takoj je bila navdušena in je začela razkladati: »O Floridi v Ameriki je. Tam nisem bila. Pa gotovo je najlepše na svetu. Škoda, da ne moreš ti brati, zakaj tukaj piše vse mogoče o krajih in jezerih in železnicah in kaj vse raste na farmah. Le poglej, kakšne so to podobe, v barvah, rdeča jabolka in zeleno grozdje in višnjevke slive — ah, tam raste vse mogoče in zemlja ni nikoli tako borna in žalostna kakor pri nas. Poglej tole podobo: tole kakor da je Anders Vaade sam, ki sedi na velikem stroju, in dva konja ga vlečeta. Vidiš, kako se zvrta pšenica v rekeh z njim, nato jo vrže v snope, in Bog ve, nemara ima tudi za to poseben stroj.«

»Da, to je imenitno!« je rekel Edevart.

»Ali te res ne mika, da bi prišel v tako deželo?«

»Mika — pravzaprav na to nisem še pomislil.«

»Pa bi moral.«

»Da, ampak —« je vzkliknil Edevart razdraženo, »ali ni bilo tako, kakor da bova živela na Doppenu?«

»No, ali ni bilo tako, kakor da boš zidal in da pojdeva k tebi domov?«

Edevart je molčal.

»Boš videl, da ne pojde. Vse ti bom povedala, kaj piše v teh bukvah, pa boš videl, ali te ne zamika taka dežela,« je rekla. »Anders Vaade kani spet nazaj, ampak to pot v Kanado, zato ker hoče živeti v mestu, zdaj v jeseni se odpeljejo, in dosti odtod jih pojde z njimi. Kaj, če bi šla še midva?« Edevart je zmajal z glavo.

»Vsaj to mi obljubi, da boš o tem premišljal.«

»Tukaj v teh krajih imam svojo trgovnico in kruh,« je ponovil.

Ona: »Kam pa to kaže? Tukaj gomaramo in se pretikamo iz dneva v dan. Poglej Karla, našega soseda, kaj mu je dobrega?«

»Karel? Ta se dobro obrača, ima, kar potrebuje, fantje so mu veliki in pridni, njihve mu rode. Ne razumem, kako moreš govoriti o Karlu. Saj je zadovoljen.«

»Samo zato, ker ne pozna nič drugega, kaj tega ne razumeš? Ali ima Karel tak stroj in dva konja kakor tukaj v tem zvezku? Ne,

o tem ne ve nič. Tako resnično je, kar pravi Lorensen: da je vse to dovolj dobro za te doma, ki ne poznajo boljšega.«

Edevart jo je strmo pogledal in rekel: »Včasih se ti je zdelo tukaj doma dovolj dobro.«

Nasmehnila se je, ker ji je bilo lahko odgovoriti, rekla je: »Saj, prav zato, ker nisem vedela o ničemer drugem.«

»Ne govoriva več o tem,« je zamrmral. »Tako si se spremenila.«

O, pa prav to je hotela od prvega dne zabraniti, da ne bi dobil tega vtisa — ali je zdaj to pokvarila? Bila je dvakrat slajša z njim, ko so se vrnil, takoj je slekla praznjo obleko in se oblekla v vsakdanjo, kuhala je, stopila zdaj pa zdaj tik njega in šepetala nežne besede. Namenil se je, da se ji zvečer ne približa, nikakor ne, in vendar se ji potem je. Da, saj ona sploh še mislila ni, da bi nocoj spal v seniku, nasprotno, govorila je, da je zanj prostora v izbi, saj nocoj bosta sama, in zaradi varnosti je zavesila okna z rjuhami. Kdo bi se bil mogel upirati!

Dosti sta dosegla drug pri drugem, ljubezni, obljub in laži. Ona je bila zanj velika sreča, brez primere krasna, ni je bilo take kakor ona, srečna zvezda ga je pripeljala na njeno pot, sreča ga je doletela, tako nekako je čutil — je mislil, da tako jasno čuti.

»Nikar ne hodi od mene!« je prosil. »Tako te imam rad, bolj ko kedaj!« Globoko v duši ni imel ničesar proti temu, da bi mu to verjela. Tako bi postala v tem primeru ona birič in on žrtev, mučenec.

»Saj je meni prav tako,« je odgovorila ona in se kosala z njim v laganju. »Nikoli več ne bom mogla ljubiti drugega.«

In oba sta bila razkosana, oba izprijena, nič ni bilo kakor prej, v tem trenutku sta mogla ležati in govoriti. Noč je bila topla, vrgla sta odeje s sebe, bilo je svetlo, videla sta se in se nista pri poljubljanju motila. In zopet je mogla reči: »Ali sem ti takšna, kakor hočeš?«

»Si.«

»Kakršno me hočeš imeti?«

»Si.«

Prišel je trenutek, ko sta se morala spozabiti in molčati. A toliko da je omama minila, je Loviza Magreta spet spregovorila, zdaj pa zdaj, pritiskaje glavo tik njegove v blazino: »Ne hodi od mene, si rekel. Ne, saj ne pojdem. Nočem na pot, ako ne greš ti z menoj. Nihče me ne pregovori. In razen tega, Haabjörg — saj ti je vendar ne morem čisto vzeti, ali ne?«

»Ne.«

»Pa kaj ne bi mogel iti tudi ti z nama, da bi bili trije?«

»Ne vem,« je odgovoril. Ni mu bilo, da bi ji bil zdaj kaj odklonil, ko je bila tako prijazna. Ni rabila zvijač, ki jih je poznal od drugih; ni izkoristila njegove naraščajoče napetosti od začetka, da bi kaj dosegla, kako bi ji mogel zdaj slabo plačati? »Ali bi šla rada tja?« je vprašal.

»Rada, vsaj odtod,« je odgovorila. »Da, nemara tja, to bo najboljše. Tukaj imam čedalje manj obstanke, sama ne vem, kako to. In zdaj, ko sem dobila te ameriške liste —«

»Premislil si bom,« je rekel.

(Dalje)